

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Muutostarpeet kuvailtu tiivistelmässä.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomalaisuuden Liiton tarkoitus on herättää ja vahvistaa kansallista tietoutta ja ajattelutapaa, edistää suomalaista, erityisesti suomenkielistä kulttuuria sekä puolustaa suomenkielisten sivistyksellisiä ja yhteiskunnallisia tarpeita. Liiton tehtävänä on toimia suomenkielisten kielellisten

tarpeiden ja oikeuksien edunvalvojana, lujittaa itsenäisyys- ja puolustustahtoa, edistää suomalaisten yhteenkuuluvuutta ja vahvistaa kansanvaltaista ajattelutapaa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomalaisuuden Liitto ei tue kulttuuripoliittista selontekoa tässä muodossa, koska se sisältää vinoutuneen annoksen kieli- ja identiteettipolitiikkaa, ja laiminlyö suomen kielen aseman kaikkia suomalaisia yhdistävänä kielenä. Suomalaisuuden Liitto haluaa seuraavilla huomioilla nostaa esiin ongelmallisia kohtia luonnoksesta ja toivoo selontekoa laativan työryhmän ottavan ne huomioon.

Suomalaisuuden Liitto pitää ongelmallisena ja harhaanjohtavana (s. 10) esitettyä kansallisen identiteetin määräytymistä koskevaa väitettä, jonka mukaan "Suomessa kansalliskielet määritetään perustuslaissa, ja ne ovat kansallisen identiteetin kivijalka".

Tämä väite saattaa synnyttää väärän vaikutelman, jonka mukaan kielten asema kansalliskielinä ja niiden oikeudellinen asema määräisi kansalaisten kielellisen identiteetin. Väite voidaan käsittää harhaanjohtavasti siten, että lain tarkoittamista kielellisistä oikeuksista seuraisi se, että ruotsin kieli kuuluu suomenkielisten kansalliseen identiteettiin. Tämä on vastoin ajatusta, jonka mukaan suomenkieliset muodostavat (ruotsinkielisten tavoin) oman äidinkiellensä yhdistämän väestön eli kieliryhmän, jonka sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista julkinen valta huolehtii. Yksilöillä on oikeus ja tarve kielelliseen identiteettiin eikä tästä oikeudesta voi irrottaa kielellisen yhteenkuulumisen tarvetta – tarvetta kuulua yhteen omaa äidinkieltä puhuvien kanssa. Sivulla 10 oleva lause asettaa keinotekoisesti suomen- ja ruotsinkieliset (ja kaikki muut) samaa muottiin, väheksyen siis kummankin kieliryhmän oikeutta äidinkieleen perustuvaan kielelliseen identiteettiin ja omaleimaiseen kulttuuriseen ilmaisuun. Niputtamalla suomen ja ruotsin yhtenäisen kansallisen identiteetin perustaksi, se ohittaa kummankin kieliryhmään olemassaolon erillisinä kielensä yhdistäminä kulttuurisina kansallisuuksina. Tämä heikentää sekä suomen- että ruotsinkielisten kielellistä identiteettiä.

Kansalliskielten perustuslain turvaama asema sisältää yksilöiden ja koko kieliryhmän oikeuden samaistua itsensä kanssa samaa kieltä puhuviin.

Myös sivulla 17 ilmaistaan harhaanjohtavia ja epärealistisia kielipoliittisia oletuksia kun vaaditaan aktiivisia toimenpiteitä kansalliskielten aseman turvaamiseksi ja elävän kaksikielisyyden edistämiseksi. Lisäksi sivulla 22 kerrotaan, että "kansalliskielten asema yhteiskunnassa on selkeä, vahva ja suomalaisia yhdistävä". Toimenpiteet kansalliskielten aseman turvaamiseksi ja elävän kaksikielisyyden edistämiseksi ovat sisällöltään hämäriä ja määrittelemättömiä sekä suomenkielisten kannalta poliittiselta sisällöltään vähintäänkin kiistanalaisia. Realistisesti ajatellen vain suomen kieli yhdistää ja voi yhdistää kaikkia Suomessa asuvia. Selonteon väitteistä syntyy kuitenkin vaikutelma, jonka mukaan myös ruotsin kieli olisi kaikkia suomalaisia yhdistävä kieli. Tämä johtaa harhaan. Näistä kiistanlaisista väitteistä tulisi luopua, koska ne eivät tuo selontekoon mitään lisäarvoa.

Suomalaisuuden Liitto ei myöskään kannata sivulla 20 esitettyä jokseenkin epämääräistä ja kysymyksiä herättävää visiota, jonka mukaan ”Jokaisen oikeudet kulttuurissa merkitsevät, että tuemme eri kielten, kulttuurien, perinteiden ja taiteen muotojen sekä ilmaisu- ja osallistumistapojen kukoistamista. Varmistamme, että erilaiset äänet saavat tilaa kuulua, tuntua ja näkyä. Kulttuuripalvelut ovat saatavilla eri kielillä ja oikeissa kanavissa, ja eri väestöryhmien kohtaamista ja vuorovaikutusta on lisätty”. Tulevaisuuskuva ei ole perusteltu. Kenen ehdoilla ja kenelle suomalaista yhteiskuntaa kehitetään?

Lopuksi on syytä tuoda esiin selonteon huolestuttavin puoli: selonteko anna mitään myönteistä erityisasemaa suomen kielelle suomalaisessa kansakunnassa ja kulttuurissa. Esimerkkinä tästä on se, ettei selonteossa esiinny lainkaan termejä ”suomen kieli” tai ”suomenkielinen”. Tämä on hyvin erikoista ja jopa huolestuttavaa kun otamme huomioon sen, että suomi on suomalaisen yhteiskunnan pääkieli.

Oikeusministeriön tänä vuonna julkaisemassa Suomi osallisuuden kielenä. Selvitys suomen kielen tilasta 2020-luvun puolimaissa -selvityksessä ensimmäisenä suosituksena oli, että ”[k]äytetään suomen kieltä aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan keskeisimpänä yhteisenä kielenä kaikilla elämänalueilla” (s. 289). Tämän lisäksi selvityksessä ehdotetaan, että ”[t]ehdään selkeä strateginen päätös siitä, että tuetaan suomen kielen asemaa suomalaisen yhteiskunnan keskeisimpänä yhteisenä kielenä, lingua francana” (s. 288).

Selontekoa työstävän työryhmä tulisi ottaa huomioon edellä mainitut suomenkielisiä ja suomen kieltä koskevat havainnot ja suositukset.

Gustafsson Juuso-Ville
Suomalaisuuden Liitto